

Stichting De Noordzee

Resultaten Ooster- en Westerschelde

Voorjaarsmeting 2021, Schone Rivieren

16 December 2021

**SCHONE
RIVIEREN**

Arthur van
Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht
T. 030 2340016

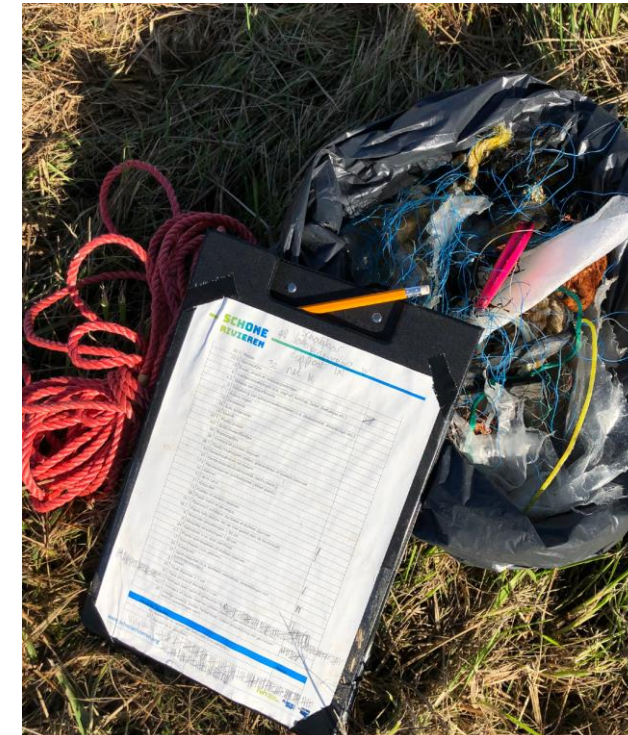
info@noordzee.nl
www.noordzee.nl

- Burgerwetenschappelijk onderzoek sinds 2017
- Sinds 2020 onderzoek langs alle grote NL rivieren
- Meer dan 500 onderzoekslocaties
- 1.113 vrijwillige rivierafvalonderzoekers

- Onderzoeksgebied van 100 meter
- Koppels van 2 vrijwillige rivierafvalonderzoekers
- Turflijst met 109 OSPAR items aangepast op rivierafval
- Detailmeting naar aanwezigheid nurdles
- 2 keer per jaar monitoringsperiode van 1 maand
 - Voorjaar (15 februari – 15 maart)
 - Najaar (15 oktober – 15 november)

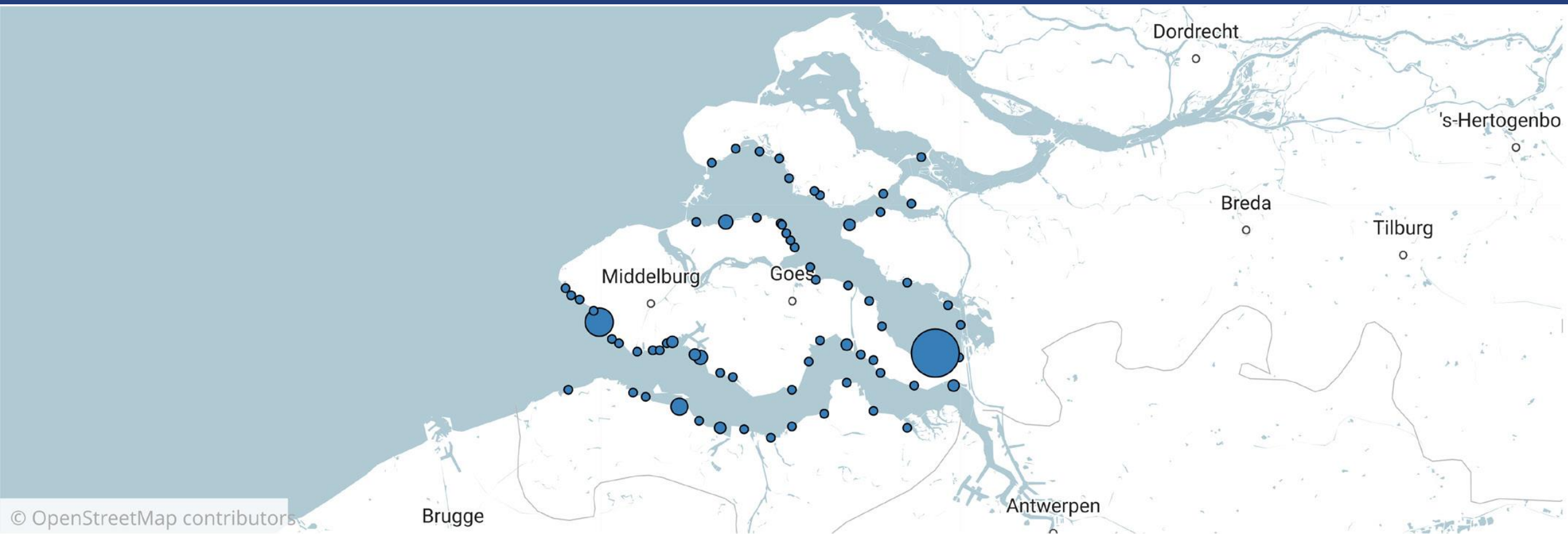
- Oosterschelde
 - 30 meetlocaties
 - 14.395 stuks afval
 - Gemiddeld 480 items per 100 meter oever (147 items per 100 meter oever)
 - 10.165 stuks afval ten oosten van Krabbedijke; 10.000 kleine stukjes piepschuim
- Westerschelde
 - 38 meetlocaties
 - 13.222 stuks afval
 - Gemiddeld 348 items per 100 meter oever

Aantal items per 100 meter

Stichting
De Noordzee

SCHONE
RIVIEREN

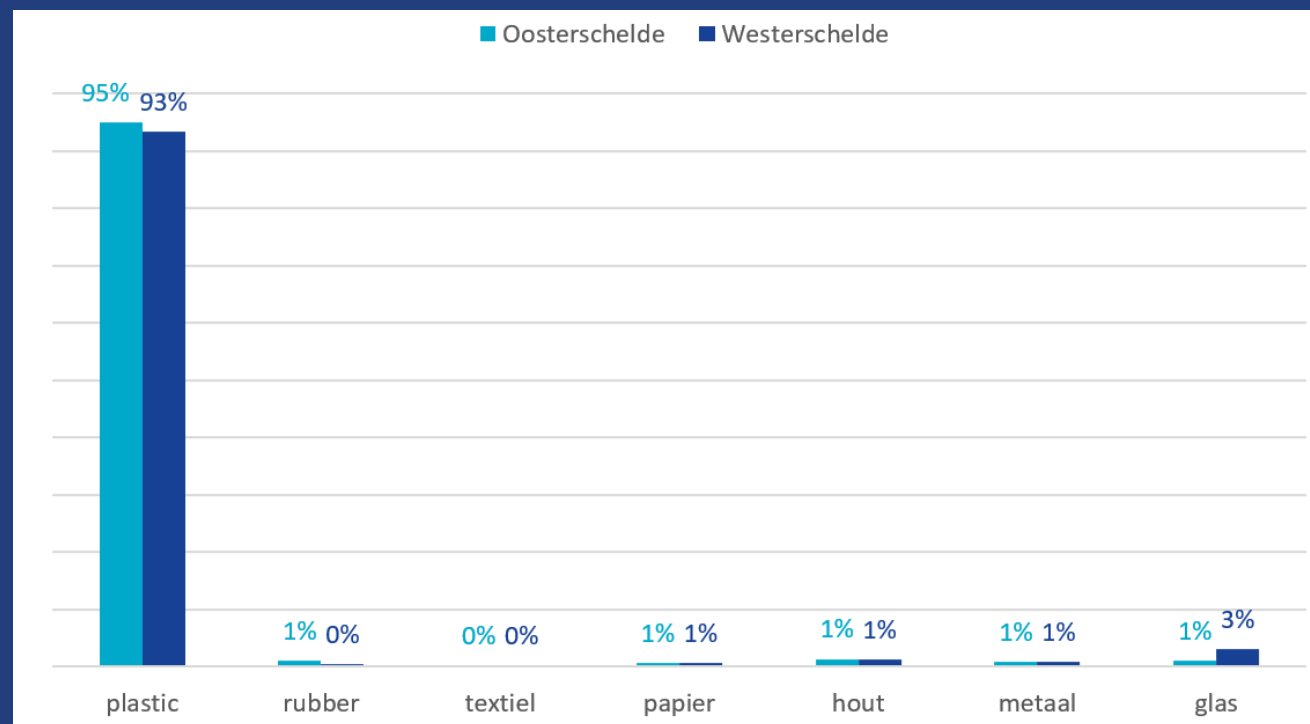
Bron: Schone Rivieren

Samenstelling materiaal

Stichting
De Noordzee

SCHONE
RIVIEREN

95 % van de afvalitems is van plastic

Meest gevonden soorten afval Oosterschelde

Stichting
De Noordzee

SCHONE
RIVIEREN

Tabel 1: Top 15 meest gevonden afval langs de Oosterschelde tijdens de Schone Rivieren voorjaarsmeting 2021

#	Soort afval	Gemiddeld aantal per 100 m rivieroever	Percentage van oever waar het voorkomt
1	Kleine stukjes piepschuim < 50 cm	336	53%
2	Vispluis	36	67%
3	Kleine stukjes hard plastic < 50 cm	26	77%
4	Kleine stukjes plastic folie < 50 cm	23	40%
5	Plastic drankverpakkingen (inclusief doppen en wikkels)	11	60%
6	Plastic touw (diameter < 1 cm)	7	67%
7	Kleine stukken hout < 50 cm	5	53%
8	Diverse stukken rubber	4	60%
9	Glazen flessen en potten	4	60%
10	Sportvispullen	4	43%
11	Snoep-, snack- en chipsverpakkingen	4	50%
12	Sigarettenfilters	4	40%
13	Kunstof band en tie-wraps	3	53%
14	Diverse stukken plastic	2	57%
15	Plastic en piepschuim bekertjes	2	33%

Meest gevonden soorten afval Westerschelde

Stichting
De Noordzee

**SCHONE
RIVIEREN**

Tabel 2: Top 15 meest gevonden afval langs de Westerschelde tijdens de Schone Rivieren voorjaarsmeting 2021

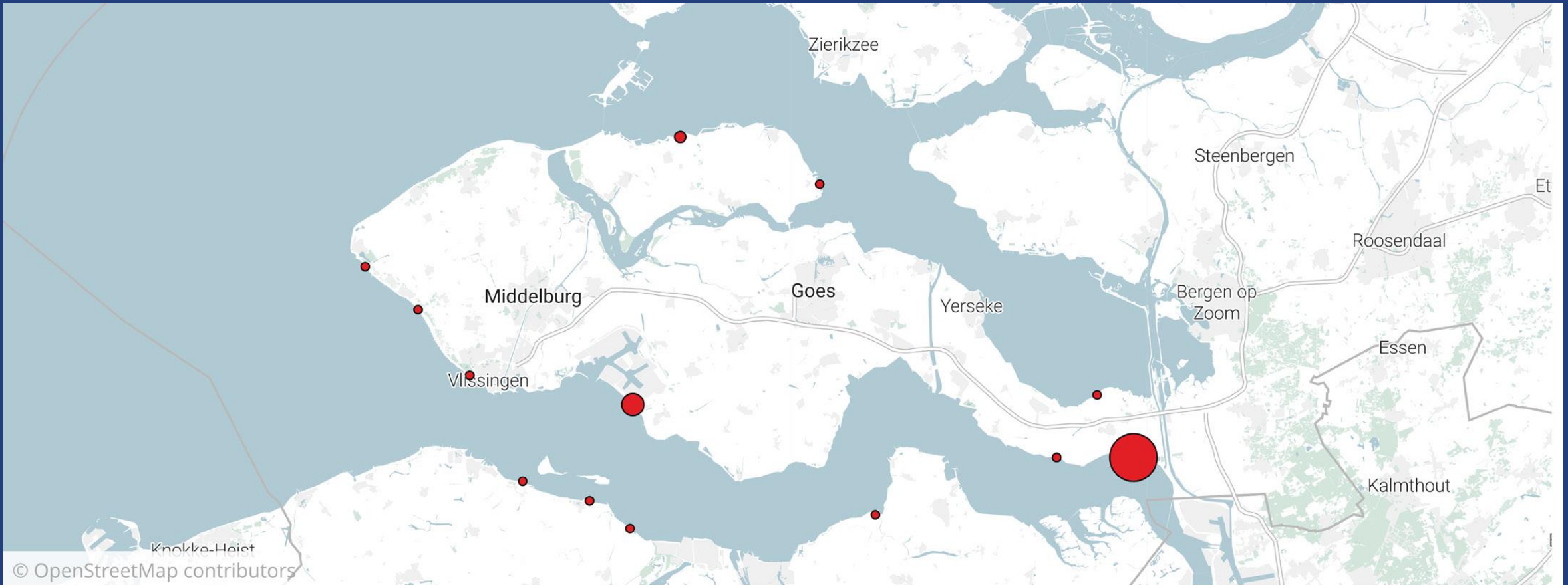
#	Soort afval	Gemiddeld aantal per 100 m rivieroever	Percentage van oevers waar het voorkomt
1	Vispluis	151	87%
2	Kleine stukjes plastic folie < 50 cm	89	66%
3	Kleine stukjes hard plastic < 50 cm	29	92%
4	Plastic drankverpakkingen (inclusief doppen en wikkels)	17	92%
5	Snoep-, snack- en chipsverpakkingen	13	84%
6	Kleine stukjes piepschuim < 50 cm	13	87%
7	Glazen flessen en potten	11	61%
8	Plastic touw (diameter < 1 cm)	7	63%
9	Sportvisspullen	6	34%
10	Kleine stukken hout < 50 cm	4	53%
11	Plastic en piepschuim voedselverpakkingen	3	63%
12	Diverse stukken plastic	2	37%
13	Plastic touw (diameter > 1 cm)	2	47%
14	Plastic en piepschuim bekers	2	58%
15	Rietjes	2	53%

Aangetroffen nurdles

Stichting
De Noordzee

**SCHONE
RIVIEREN**

- Op 13 locaties zijn nurdles aangetroffen
- 4.932 nurdles per vierkante meter ten oosten van Rilland

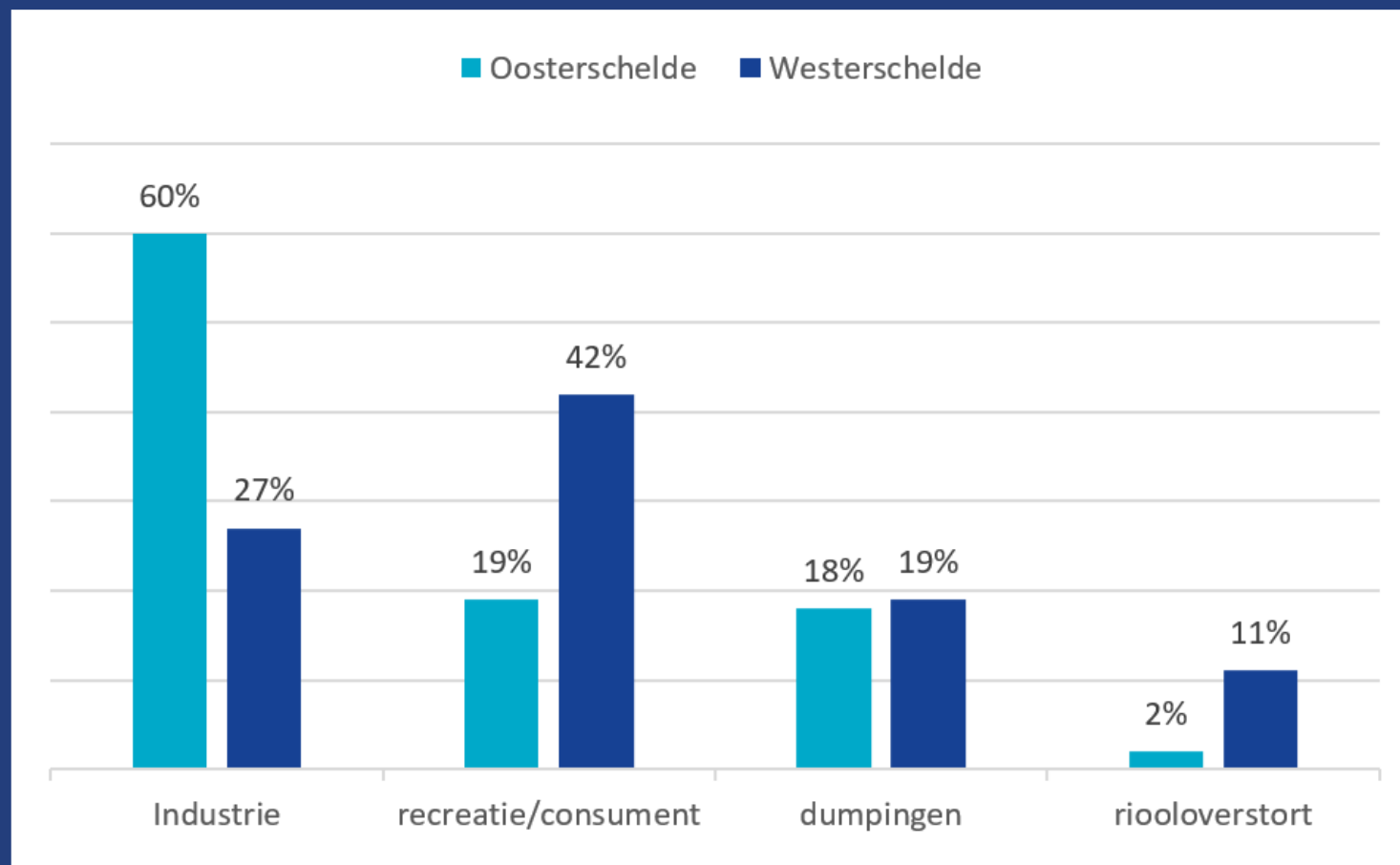
Bron: Schone Rivieren

Bronnenindicatie van het afval

Stichting
De Noordzee

SCHONE
RIVIEREN

Voornamelijk industrieel en recreatie-afval

- Witte platte elastieken voor het bundelen van mesheften
- Hondenjasje met riempje
- Transformator

SCHONE
RIVIEREN

NIEUWS

Oosterschelde overspoeld door elastieken: bedrijf neemt actie om vervuiling te stoppen

De Oosterschelde wordt de laatste tijd overspoeld door honderden witte elastieken, zo ontdekte Natuurvereniging Tholen.

 Marijke Bouwstra · 12 maart 2020 · leestijd 2 minuten

Een van de vrijwilligers trok twee weken geleden bij Stichting De Noordzee aan de bel met de terechte vraag: wat zijn dit voor elastieken en waar komen ze vandaan? Ook tijdens de voorjaarsmetingen van *Schone Rivieren* troffen van deze rubberen elastieken aan. Het hield de gemoederen in Zeeland flink bezig, dus ook *Ommroep Zeeland* dook in het mysterie van de witte elastieken. Inmiddels is de situatie opgehelderd, de bron van de elastieken bekend en zijn er maatregelen genomen om dit in de toekomst te voorkomen.

Losgeschoten bij het bundelen van mesheften

Een van de bedrijven die in de Oosterschelde is gevestigd, is het Langer Seafoods. Dit bedrijf houdt zich bezig met de vangst, verwerking, inkoop, kweek, opslag en distributie van schaal- en schelpdieren. Het is een van de vier bedrijven in Nederland die op

Samenwerkingsverband **Schone Schelde**

Opgezet om zwerfafvalproblematiek in en rond Nationaal Park [Oosterschelde](#) & [Westerschelde](#) aan te pakken

Complex gebied voor monitoring:

- invloed getijden
- bronnen op land/ stroomopwaarts & op zee
- aanwezigheid slikken, schorren, platen
- Natura 2000-gebieden, vogelbroedgebieden
- veel bronnen (steden, bedrijven, visserij, scheepvaart, recreatie)
- grensoverschrijdend

Ontwikkelingen bronaanpak

- [Ontwerp Mariene Strategie voor Nederlandse deel van de Noordzee 2022-2027 \(deel 3\)](#)
- [Beleidsprogramma microplastics](#) (gericht op zwerfafval, autobanden, verf, textiel, pre-productie pellets, cosmetica, schoonmaakmiddelen, kunstgrasvulling, koelwateradditieven)
- Diverse EU regelgeving, bv. Single Use Plastics Richtlijn
Vanaf 2021: [nieuwe regels wegwerpplastic](#), o.a. verbod verkoop bepaalde plastic wegwerpproducten, statiegeld plastic flesjes

Nieuwe wetgeving voor wegwerpplastics

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Nieuwe wetgeving voor wegwerpplastics: maatregelen die helpen om plastic vervuiling en plastic soep tegen te gaan

Plastic wordt veel gebruikt in de huidige economie: het is licht en goedkoop en kan voor vele doeleinden worden gebruikt. Maar plastic en plastic producten horen niet in het milieu. Helaas komen toch veel producten in het zwerfafval, op stranden én in de zee terecht.

Producten van een-degraderen kunststoffen
Verbod - 3 juli 2021

Wegwerpstafjes
Verbod - 3 juli 2021

Balonnen *
Balloonstafjes **
(niet voor industriële en professionele toepassingen)
* LUPV - 31 dec 2020
** Verbod - 3 juli 2021

Tobakproducten met filter, loose filters voor gebruik in combinatie met tabakproducten
LUPV - 3 jan 2021
Markering - 3 juli 2021

Borden, soetstafjes, rietjes*, borden
* (niet medisch gebruik)
Verbod - 3 juli 2021

Bevattende verpakkingen
LUPV - 3 jan 2021
Consumptieproductie - 2020 L.w. 2022
Consumptieproductie - 2020 L.w. 2022
Consumptieproductie - 2020 L.w. 2022

Verpakking
LUPV - 31 dec 2020
Inzamelingsdoelstelling van 30%, afval jaar 10%
- s.a. 2022

Drinkbekers
LUPV - 3 jan 2021
Consumptieproductie - 2020 L.w. 2022
Markering - 3 juli 2021

Zakjes en zakjes
LUPV - 3 jan 2021

Lichte plastic afvalzakken
LUPV - 3 jan 2021

Vochtige doekjes *
Maakdiversie, tampoens, leerschuimen voor tampoens **
* LUPV - 31 dec 2020
** Markering - 3 juli 2021

Droogverpakkingen
s.a. max. 3 liter
LUPV - 3 jan 2021
Doppes en dekkende vaat aan de fles (niet medisch gebruik) - 3 juli 2021
Tampopropen
- 30% PET flessen - s.a. 2020
- 30% alle flessen - s.a. 2020
Inzamelingsdoelstelling van 10% voor flessen - s.a. 2021 (3 jan 2021)
Consumptieproductie - 2020 L.w. 2022

De 10 meest op stranden gevonden wegwerpplastics
samen vormen 43% van het zwerfafval in zee. **Versuig** nog eens 27%. De afvalrichtlijn richt de afvalwetgeving zich op deze producten.
Bron: Impact Assessment Single-use plastics Directive

Wat houden de maatregelen precies in?

Handelsverbod:
Vanaf 3 juli 2021 mogen de specifieke producten met een handelsverbod niet meer op de markt worden gebracht. Bestaande voorraden mogen nog wel worden verkocht.

Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (LUPV):
Producten gaan mee betalen aan het inzamelen van afval en het opruimen van zwerfafval en aan het nemen van bewustwordingsmaatregelen voor consumenten.

Markering:
Voor geschreven markeringen op de verpakkingen laten zien dat er kunststof in het product zit, dat het in de afvalbak thuis hoort en dat zwerfafval negatieve effecten heeft op het milieu.

Consumptieproductie:
Er moet een significante reductie plaatsvinden van de consumptie van kunststof drinkbekers en voedselverpakkingen voor 'on-the-go' duurzaamheid. Alternatieven aan te bieden voor meermalig gebruik of door het beperken van de verpakkingen.

Productieproductie:
Er moet geschied materiaal gebruikt worden in plastic flessen en de doppen moeten tijdens het gebruik vast blijven zitten aan de fles.

Inzamelingsdoelstelling:
10% inzameling van de flessen t.b.v. recycling, hiervoor wordt strategisch geïnvesteerd voor alle flessen tot 3 liter vanaf 2021. Voor versuig geldt een inzamelingsdoelstelling van 30% s.a. 2020 en daarna elk jaar 10% meer.

Bewustwordingsmaatregelen:
Consumenten krijgen informatie en handelingsperspectieven om zwerfafval en plastic soep tegen te gaan.

Wat kan jij concreet doen?

- **Reduceren:** Heb je het product echt nodig?
- **Hergebruiken:** Gebruik een product dat je vaker kan (her)gebruiken.
- **Recycleren:** Gebruik producten waarvan het materiaal eenvoudig is te recycleren.

Ontwikkelingen bronaanpak

- Invoering statiegeld blikjes - 31 dec. 2022
- Gezamenlijke regionale maatregelen via OSPAR
Convention for the Protection of the Marine
Environment of the North-East Atlantic
- International Maritime Organization - Marine Litter
Action plan (scheepvaart)
- UN: toewerken naar mondiaal verdrag

Zwerfafval - Omgevingswet

Binnen de Omgevingswet zijn er voor een aantal afval-gerelateerde onderwerpen algemene rijksregels.

Gemeenten moeten in hun omgevingsplan een regel opnemen over het opruimen van zwerfafval, bijvoorbeeld bij horeca. De gemeente kan de regels toespitsen op de lokale situatie. Zo kan de straal worden aangepast.

Zie: iplo.nl/thema/afval/afval-en-activiteiten

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Bronaangepak zwerfafval Webinar Schelde

16 december 2021
Stefan van der Wal

Pilot projects

1 Recreatie

4 Stadskades

2 Visserij

5 Bouwplaatsen en bedrijven

3 Binnenvaart

6 Sanitair afval

Hotspots ≠ bron

Sportvisserijafval hotspots

Op deze kaart staat de top 25 sportvisserij hotspots op basis van het rivieroeverafvalonderzoek van Schone Rivieren vanaf het najaar in 2017 t/m het najaar in 2020. De grootte van de cirkels geeft weer hoeveel afval (gemiddeld over de verschillende meetperiodes) afkomstig is van sportvisserij op de hotspots.

Bron: Schone Rivieren Gemaakt met Localfocus

Nurdlekaart Schone Rivieren

Op deze kaart staan locaties waarbij nurdles zijn aangetroffen tijdens het onderzoek van Schone Rivieren vanaf het najaar 2017 t/m najaar 2020. Sommige nurdles zijn op een of meerdere momenten gedefinieerd als een nurdle hotspot (> 400 nurdles per m2).

- Locatie waar nurdles zijn aangetroffen
- Nurdle hotspot
- Plasticfabrikant/ distributie

Bron: Schone Rivieren Gemaakt met Localfocus

Oeverrecreatie

Basis op orde

Playa del Kampen

Wageningen

Prompts

Bouwafval

Verwaaiing bouwafval

Een schone bouwplaats

Voorkom verwaaiing van bouwafval

Eén van de bronnen van zwerfafval op het land en in de rivieren is bouwafval van bouwplaatsen. Met name de lichte materialen, zoals tempex en folies, zijn gevoelig voor verwaaiing. Ze worden regelmatig aangetroffen in het water en in de openbare ruimte. De gemeente vindt het belangrijk dat deze materialen niet in de omgeving terecht komen, omdat ze schadelijk zijn voor mens, dier en milieu. Deze plaat geeft tips voor maatregelen die je kunt nemen om de verwaaiing van bouwafval tegen te gaan.

Het voorkomen van verwaaiing van bouwafval valt onder de zorgplicht artikel 10.1, eerste en tweede lid van de Wet Milieubeheer. Indien er niet aan de zorgplicht wordt gehouden kan een gemeente strafrechtelijk handhaven.

Zorgplicht Artikel 10.1

1. Een ieder die handelingen met betrekking tot afvalstoffen verricht of nalaat en die weet of redelijkerwijs had kunnen weten dat daardoor nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan of kunnen ontstaan, is verplicht alle maatregelen te nemen of na te laten die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd, teneinde die gevolgen zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.
2. Het is een ieder bij wie afvalstoffen ontstaan, verboden handelingen met betrekking tot die afvalstoffen te verrichten of na te laten, waarvan hij weet of redelijkerwijs had kunnen weten dat daardoor nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan of kunnen ontstaan.

Maak gebruik van een slechtweerprotocol waarin je rekening houdt met verwaaiing van (bouw)materialen.

Maak gebruik van afsluitbare afvalcontainers voor de lichte materialen.

Meld je bouwproject aan bij Bewuste Bouwers.

Zien wij iets over het hoofd?

Meld hinder en tips op
www.verbeterdebouw.nl

BEWUSTE
BOUWERS

Nurdles

Nurdle lekkage binnen

Nurdle lekkage buiten

Binnenvaart

Afval in de binnenvaart, waar gaat het mis?

- Waait weleens wat over boord
- GFT wordt overboord gegooid
- Riviercruises
- Afvalinzameling
 - Onduidelijkheid systeem afvalinzameling
 - Overal anders
 - Betalen voor je afval
 - Veel bijplaatsingen bij containers sluizen en havens

Vervolg

- Opschaling naar meer sluizen en havens

Meer weten?

- Bekijk de werkwijze schone oeverrecreatie
- Folder: een schone bouwplaats
- Mail ons via zwerfafval@rws.nl

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Tips en interventies voor
schone oevers

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

